

KESKKONNAAMET

Sander Heinla
Riigimetsa Majandamise Keskus
sander.heinla@rmk.ee

11.12.2023 nr 13-4/23/24854

**Metsateatiste nr 50000657481, 50000657483 ja
50000657487 menetluse peatamine**

Austatud Sander Heinla

Esitasite 19.10.2023 Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) volitatud esindajana Keskkonnaametile metsateatised, millega kavandate raadamist Ida-Viru maakonnas Lüganuse vallas riigimetsa kvartalitel SO444 ja SO458. Metsateatised on registreeritud metsaressursi arvestuse riiklikus registris (metsaregister) nr-te 50000657481, 50000657483 ja 50000657487 all.

Raadamise aluseks on „Kaanisoo maaparandusehitiste rekonstrueerimise projekt (versioon V02; Töö nr 22-01)”, mille kohta on Keskkonnaamet andnud oma seisukoha 16.11.2022 kirjaga nr 7-9/22/20457-2 ning Põllumajandus- ja Toiduamet 05.07.2023 väljastanud ehitusloa nr 6.1-3/31222.

10.11.2023 teavitas¹ Keskkonnaamet Teid metsateatiste nr 50000657481, 50000657483 ja 50000657487 menetlustähtaja ületamisest.

Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel kattub metsateatistega nr 50000657481, 50000657483 ja 50000657487 kavandatud raieala osaliselt või piirneb **projekteeritava Sirtsilaialehise nestiku ja väikese nõgisambliku püsielupaiga sihtkaitsevööndiga**.

13.07.2023² (ehk pärast ehitusprojekti kooskõlastamist Keskkonnaametis) esitas Keskkonnaamet Kliimaministeeriumile looduskaitseaduse (edaspidi *LKS*) § 8 lg 2 kohase ettepaneku II kaitsekategooria kaitsealuste kõrreliste väljaspool kaitstavaid alasid asuvates kasvukohtades 15 püsielupaiga (sh Sirtsila) moodustamiseks *LKS* § 10 lg 2 tähenduses (edaspidi *ettepanek*).

18.07.2023 kanti projekteeritavate püsielupaikade piirid EELIS-e projekteeritavate alade kihile. Laialehine nestik (*Cinna latifolia*) on **II kaitsekategooriasse³ kuuluv taimeliik** ja väike nõgisamblik (*Parmeliella triptophylla*) **II kaitsekategooriasse⁴ kuuluv samblikuliik**.

¹ Kiri on registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldusesüsteemis 10.11.2023 nr 13-4/23/22775 all.

² Registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 13.07.2023 nr 7-4/23/14474 all.

³ Vastavalt Vabariigi Valitsuse 20.05.2004 määruse nr 195 „I ja II kaitsekategooriana kaitse alla võetavate liikide loetelu” § 5 lg 3 p-le 29.

⁴ Vastavalt Vabariigi Valitsuse 20.05.2004 määruse nr 195 „I ja II kaitsekategooriana kaitse alla võetavate liikide loetelu” § 7 p-le 21.

Eesti ohustatud liikide punase nimestiku andmetel kuulub laialehine nestik 2019. aasta hinnangu alusel kategooriasse „väljasuremisohus” ja väike nõgisamblik kategooriasse „ohualdis”. Laialehine nestik on märgitud ka Euroopa Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ (edaspidi loodusdirektiiv) II ja IV lisa loendis. Loodusdirektiivi II lisas on kirjas ohustatud taime- ja loomaliigid, kelle kaitseks tuleb moodustada loodusala, IV lisas on kirjas ranget kaitset vajavad liigid. Seega on tema kaitse liikmesriikidele (sh Eestile) kohustuslik ja sellest tulenevalt peavad riigid kasutusele võtma vajalikke meetmeid, mis tagavad liigi soodsa kaitsestaatus säilimise ja taastamise.

LKS § 46 lg 2 kohaselt arvatakse II kaitsekategooriasse liigid, mis on ohustatud, kuna nende arvukus on väike või väheneb ning levik Eestis väheneb ülekasutamise, elupaikade hävimise või rikkumise tagajärjel ning liigid, mis võivad olemasolevate keskkonnategurite toime jätkumisel sattuda hävimisohu.

Vastavalt LKS § 48 lg-le 2 tagatakse II kaitsekategooria liikide vähemalt 50 protsendi teadaolevate ja EELIS-es registreeritud kasvukohtade kaitse kaitsealade või hoiualade moodustamise või püsielupaikade kindlaksmääramisega lähtuvalt alade esinduslikkusest.

Ettepaneku aluseks on Keskkonnaameti koostatud ekspertiis, mis muuhulgas tugineb MTÜ Linnurohi eksperdi Iti Jürjendal 2021. aasta inventuurile ja Kaie Eha 2022. aasta inventuurile ning 2022. aasta Liis Marmor-Ohtla tööle „Väikese nõgisambliku (*Parmeliella triptophylla*) lokaalpopulatsioonid Eestis ja kaitse soovitused” (edaspidi töö).

Vastavalt ettepanekule on kavandatud püsielupaigad (kaitse-eesmärgiks laialehine nestik, kahar parthein, väike nõgisamblik ja siberi koldkaer) metsas ja soostunud lamminiitudel kavas arvata sihtkaitsevööndisse, et seal oleks võimalik keelata raied ning reguleerida maaparandussüsteemide hoiutöid, mis on vajalik kasvukohtade valgus-, niiskus- ja temperatuuritingimuste säilitamiseks.

Sirtsu püsielupaik jääb tervikuna maaparandussüsteemi reguleeriva võrgu (KAANISOO/TTP-528 SONDA) mõjuvööndisse. Projekteeritava püsielupaiga välispiir ja ühtlasi sihtkaitsevööndi piir on piiritletud mööda kraavide serva (jäävad püsielupaika) ja mõttelist sirget.

LKS § 30 lg 2 kohaselt, kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on sihtkaitsevööndis keelatud p 1 järgi majandustegevus ja p 2 järgi loodusvarade kasutamine. Metsaraie kui üks metsaseadusest §-st 16 tulenev metsa majandamise viis on käsitletav majandustegevusena LKS § 30 lg 2 p 1, samuti loodusvara (puit) kasutamisenä LKS § 30 lg 2 p 2 tähenduses.

Vastavalt ettepanekule on sihtkaitsevööndis püsielupaiga valitseja nõusolekul kavas lubada vaid loodusliku veerežiimi taastamist ja olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutöid. Keelatud on uue maaparandussüsteemi rajamine, loodusvarade kaevandamine ja raied (v.a kujundusraied sihtliigi tarbeks). Olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutöid lubatakse vaid juhul, kui nende hooldamine ei avalda negatiivset mõju ala loodusväärtustele ja see on vajalik, kui maaparandussüsteemi hooldamata jätmise tekitaks kahju väljaspool püsielupaika asuvatele aladele. Püsielupaiga valitseja jälgib, et kraavide hoiutöid tehtaks minimaalses vajalikus mähus, st veerežiim oleks sobilik püsielupaigaga piirnevate alade toimimiseks, kuid ka püsielupaika jäävate koosluste säilimiseks.

Keskkonnaameti hinnangul ei ole antud juhul tegemist olemasolevate maaparandussüsteemide hoiu- ega ka olemasolevate ehitiste hooldustöödega, vaid oluliselt suuremahulisemate rekonstrueerimis- ja ehitustöödega, mis hõlmavad muuhulgas olemasolevate trasside olulise laiendamise, sh settebasseini rajamise vahetult püsielupaiga idapiirile.

Laialehise nestiku esmaleid (leiukoha registrikood KLO9338501) alalt pärineb EELIS-e andmetel aastast 2016, kui loendati alal ligikaudu 37 puhmikut, hinnanguliselt minimaalselt 50 puhmikut. Tegemist on ühtlasi ka viimase kinnitatud vaatlusega. Väikese nõgisambliku esmaleid (leiukoha registrikood KLO9700853) alalt pärineb EELIS-e andmetel aastast 2016, kui liiki leiti ühel puult. Viimase kinnitatud leiukoha vaatluse andmetel 2022. aastal leidis liiki samuti vaid ühel puul mitme talluselaiguna, millest ühel olid ka viljakehad.

Lisaks on projekteeritavas püsielupaigas leitud ka mitmeid III kaitsekategooria liike nagu pikk lõhnasamblik (*Evernia divaricata*), harilik kopsusamblik (*Lobaria pulmonaria*), harilik koobassamblik (*Thelotrema lepadinum*), rant-tähnsamblik (*Arthonia byssacea*), sile neersamblik (*Nephroma laevigatum*) ja sulgjas õhik (*Neckera pennata*). Püsielupaika jääb ka vääriselupaik (VEP) nr 157058, mis tõendab samuti ala kõrget loodusväärtust.

Laialehise nestiku kasvukohtadeks on sageli põlised niisked ja varjukad segametsad ning soostunud lodumetsad, kus liiki ohustab peamiselt metsamajanduslik tegevus ja niiskustingimuste muutumine (kuivendamine). 2021. aasta inventuuri kohaselt loetakse väga esinduslikuks populatsioone, kus kasvab vähemalt 200 puhmikut, ning esinduslikeks populatsioone, kus kasvab vähemalt 50 puhmikut. Tagada tuleb nii väga esinduslike kui esinduslike populatsioonide kaitse, arvestades liigi ohustatust (väljasuremisohus).

Väike nõgisamblik on eelkõige põliste metsaaladega seotud liik, kes kasvab leht- ja segametsades vanadel haabadel ja laialehistel puudel. Liiki ohustavad peamiselt metsamajanduslikud tööd, aga ka keskkonnamürgid, õhusaaste ja hapestumine. 2022. aasta töö kohaselt loetakse kasvukoht väga esinduslikuks, kui liiki on leitud vähemalt kolmel eluspuul või vähemalt ühel eluspuul ja leidub viljakehadega talluseid ning esinduslikeks/väga esinduslikeks vahepealseid kasvukohti, kus näiteks liiki leiti kahel eluspuul või ühel eluspuul ja lisaks lamapuu(de)/tüügastel. 2022. aasta töö kohaselt on soovitatav kaitse alla võtta kõik kasvukohad, mis on esinduslikud/väga esinduslikud ja väga esinduslikud. 13.07.2023 ettepanekuga kavandati vaid ühe, koos laialehise nestikuga samal alal esineva väikese nõgisambliku kasvukoha (s.o Sirtsu püsielupaiga) kaitse.

LKS § 3 lg 2 sätestab, et liigi seisund loetakse soodsaks, kui selle asurkonna arvukus näitab, et liik säilib kaugemas tulevikus oma looduslike elupaikade või kasvukohtade elujõulise koostisosana, kui liigi looduslik levila ei kahane ning liigi asurkondade pikaajaliseks säilimiseks on praegu ja tõenäoliselt ka edaspidi olemas piisavalt suur elupaik.

LKS § 55 lg 7 järgi on I ja II kaitsekategooria taimede ja seente kahjustamine, sealhulgas korjamine ja hävitamine, keelatud. Sama paragrahvi lg 8 kohaselt on keelatud III kaitsekategooria taimede, seente ja selgrootute loomade hävitamine ja loodusest korjamine ulatuses, mis ohustab liigi säilimist selles elupaigas.

Metsateatisega nr 50000657483 kavandatud raieala jääb terves ulatuses ja metsateatisega nr 50000657481 kavandatud raieala valdavas ulatuses projekteeritavasse püsielupaika (vastavalt projektile kavandatakse raadamist kuni 11 m ulatuses püsielupaiga põhjapiiril). Metsateatisega nr 50000657487 kavandatud 9 m laiune raadamisala jääb valdavalt küll püsielupaigast välja, kuid planeeritav settebassein võib oluliselt kahjustada kavandatava püsielupaiga niiskusrežiimi ja seeläbi kaitsealuste liikide elupaika.

Metsateatistega nr 50000657481, 50000657483 ja 50000657487 kavandatud raied, mis jäävad projekteeritava Sirtsu laialehise nestiku ja väikese nõgisambliku püsielupaiga sihtkaitsevööndisse, on vastuolus projekteeritava kaitsekorraga ja võivad ohustada II ja III kategooria kaitsealuseid liike ning neile sobiva vanuse ja struktuuriga puistu säilimist, vähendades seeläbi liikidele sobiva elupaiga pindala ning taimede elujõulisust konkreetses

elupaigas. Nimetatud kaitsealuste liikide soodsa seisundi tagamiseks on vajalik säilitada metsamassiiv ka nende kasvukoha ümber, mitte ainult konkreetsete isendite leiukohas. Raie püsielupaiga servas muudaks puistud tormihellaks, samuti kaasneks sellega mikrokliimaatiliste tingimuste (valgus, niiskus, temperatuur, õhu liikumine) muutused kaitsealuste isendite ümber. **Seega ei saaks II kategooria kaitsealuste liikide seisundit pärast kavandatud raieid pidada sama soodsaks, kui see on enne raieid.**

LKS § 8 lg 6 ja keskkonnaministri 11.08.2017 määruse nr 28 „Metsateatise esitatavate andmete loetelu ning metsateatise esitamise, menetlemise ja registreerimise kord ning tähtajad” (edaspidi *määrus nr 28*) § 3 lg 1 sätestavad, et kui on esitatud loodusobjekti kaitse alla võtmise ettepanek või algatatud kaitse alla võtmise menetlus LKS § 9 lg 1 tähenduses, siis on Keskkonnaametil õigus metsateatise menetlus peatada. Menetlus peatatakse kuni loodusobjekti kaitse alla võtmise või kaitse alla võtmisest keeldumise otsuse tegemiseni, kuid mitte kauemaks kui 28 kuuks haldusakti andmise menetluse peatamise otsuse tegemisest arvates. **Sätte eesmärk on tagada kaitse alla võetava loodusobjekti säilimine ehk ala oluliste olemuslike tunnuste säilimine, mille pärast ala kaitse alla võtmise või kaitsekorra muutmise ettepanek tehti.**

Tulenevalt eeltoodust, tuginedes LKS § 8 lg-le 6 ja määruse nr 28 § 3 lg-le 1, **peatab Keskkonnaamet metsateatiste nr 50000657481, 50000657483 ja 50000657487 menetluse riigimetsa kvartalitel SO444 ja SO458.** Metsateatiste menetlus peatatakse kuni loodusobjekti kaitse alla võtmise või kaitse alla võtmisest keeldumise otsuse tegemiseni, kuid mitte kauemaks kui 28 kuuks haldusakti andmise menetluse peatamise otsuse tegemisest arvates.

Määruse nr 28 § 3 lg 2 kohaselt, kui loodusobjekti kaitse alla võtmise või sellest keeldumise otsus on vastu võetud, jätkab Keskkonnaamet metsateatiste menetlust ning viib selle lõpuni 15 tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmisest arvates.

Juhime tähelepanu, et vastavalt metsaseaduse § 28 lg 4 p-le 4 on olemasoleva sihi või teeserva, kraavikalda ja kraaviserva kuni nelja meetri laiuselt puhastamine puudest, mille keskmine rinnasdiameeter ületab kaheksat sentimeetrit, võimalik teostada trassiraiega. Keskkonnaamet on 30.11.2023 e-kirja teel edastanud RMK-le oma seisukoha tööde teostamiseks projekteeritavas Sirtsu laialehise nestiku ja väikese nõgisambliku püsielupaigas kavandatavast kaitsekorra lähtuvalt. RMK oli 30.11.2023 telefonivestluse põhjal valmis saadud info põhjal projekti üle vaatama ning kavandama tööd nii, et maaparandussüsteemi hoiutööd toimuksid projekteeritavas Sirtsu laialehise nestiku ja väikese nõgisambliku püsielupaigas minimaalses mahu, nt taimestik jms voolutakistuste eemaldamine (kui neid seal on) ja tööd teostatakse masinatega kraavi püsielupaiga välispiirile jäävas küljes. Nii saab kraavi servad (vajaduse korral) raadata küljelt, mis ei jää püsielupaika ja vastasküljel, püsielupaika jäävatel kraavikallastel jääb puittaimestik raie puutumata.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liilia Tamm
juhtivspetsialist
metsaosakond

Mare Rennel 5347 0055
mare.rennel@keskkonnaamet.ee